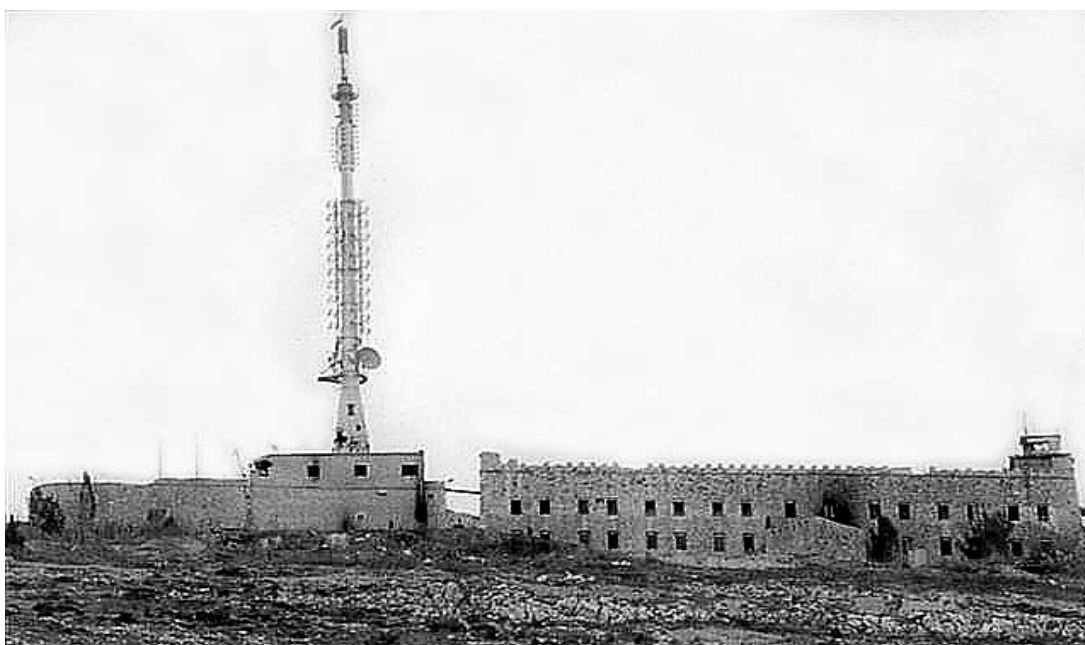

MUZEJ SUVREMENE POVIJESTI DUBROVAČKIH MUZEJA

IZLOŽBA *DUBROVNIK U DOMOVINSKOM RATU 1991.–1995.* KAO PRVA FAZA PROJEKTA BUDUĆEGA STALNOG POSTAVA MUZEJA DOMOVINSKOG RATA DUBROVNIK U TVRĐAVI FORT IMPERIAL NA SRĐU

VARINA JURICA TURK □ Dubrovački muzeji – Muzej suvremene povijesti, Dubrovnik

sl. 1. Fort Imperial na Srđu, Dubrovnik, 1991.

1. Uvod

Muzej suvremene povijesti specijalizirani je povijesni muzej, osnovan 1995. kao ustrojbeni jedinica Javne ustanove u kulturi Dubrovački muzeji. Slijednik je prijašnjeg Odjela socijalističke revolucije (utemeljenoga 1956.) Dubrovačkog muzeja, čiji je osnutak označio začetak interesa muzejske struke za razdoblje suvremene dubrovačke povijesti. Odjel je tijekom godina obavljao muzejsku djelatnost na lokalnom području, odnosno na području bivše općine Dubrovnik. U zbirka je skupljana, obrađivana i prezentirana građa iz razdoblja od Prvog svjetskog rata, radničkog pokreta između dva svjetska rata, Drugoga svjetskog rata, antifašističke borbe i poraća. Posebno je proučavana i publicirana građa koja se odnosila na narodnooslobodilačku borbu i antifašizam te su obrađeni povijesni događaji i procesi rezultirali stalnim muzejskim postavom Odjela, smještenim u palači Sponza u Dubrovniku. Na taj su način stvorene muzejske zbirke: Zbirka dokumenata, Zbirka memoarske građe, Zbirka trodimenzionalnih predmeta i Zbirka fotografija i negativa, koje su omogućavale

cjelovito praćenje i proučavanje povijesnih procesa na dubrovačkom području tijekom 20. st.

2. Muzej suvremene povijesti Dubrovačkih muzeja

Nakon završetka Domovinskog rata, Odjel socijalističke revolucije Dubrovačkog muzeja preimenovan je u Muzej suvremene povijesti. Promjenom naziva nastojalo se, u sklopu njegova već postojećeg statusa i muzejskih zbirki, ponajprije omogućiti buduću opsežan i sustavan rad na prikupljanju, obradi i prezentaciji građe iz Domovinskog rata, najvažnijeg razdoblja u novijoj hrvatskoj povijesti.

Zahvaljujući potpori Grada Dubrovnika te suradnji s braniteljima i Udrugama iz Domovinskog rata, Muzej je u razdoblju od 1995. do 2009. značajno obogatio sve svoje zbirke građom iz Domovinskog rata te njezinom sustavnom obradom i prezentacijom realizirao 12 tematskih studijskih izložbi. Osim većeg broja objavljenih članaka o Domovinskom ratu u stručnim časopisima i tjednom tisku, iz izdavačke djelatnosti Muzeja izdvajamo zbornike *Sjećanja dubrovačkih logoraša I i II*, koji su objavljeni u suradnji s Udrugom

HDLŠCKL, a uz sufinanciranje Ministarstva kulture RH i Ministarstva hrvatskih branitelja. Ujedno su kustosi Muzeja suvremene povijesti redovito sudjelovali u radu braniteljskih udruga, održavali brojna predavanja te sudjelovali na javnim tribinama i predstavljajući knjiga s tematikom Domovinskog rata.

Takvim sustavnim višegodišnjim stručnim radom, istraživanjem, prikupljanjem građe, njezinim dokumentiranjem, obradom i, na kraju, prezentacijom utvrđene su brojne povijesne činjenice iz nedavne prošlosti. Istraživačima i znanstvenicima omogućeno je rješavanje postavljenih pitanja i dobivanje pravih odgovora, što je u konačnici rezultiralo razvojem znanosti, bogatstvom fundusa i stvaranjem muzejskoga stalnog postava. Povećanjem muzejskih povijesnih zbirki ispravlja se i dosadašnji neprimjereni odnos društva prema izvornoj građi nastaloj u Domovinskom ratu, koja je još tijekom ratnih djelovanja bila izložena uništavanju i otuđivanju, a dijelom je završavala nesređena i zatvorena u raznim ustanovama, nedostupna stručnoj, znanstvenoj i široj javnosti.

Grad Dubrovnik je, u želji da za budućnost sačuva povijesno sjećanje na Domovinski rat, kao i sjećanje na veličinu herojstva i žrtve njegovih branitelja i građana, ostvario niz memorijalnih sadržaja. Posebno ističemo izgradnju groblja dubrovačkih branitelja na Boninovu, uređenje i otvorenje Spomen-sobe poginulim dubrovačkim braniteljima u palači Sponza, te podizanje spomenika braniteljima Dubrovnika na Pilama. Nastojeći omogućiti sveobuhvatno stručno i znanstveno bavljenje Domovinskim ratom, Grad je 2006. donio i odluku o dodjeli visokovrijednog prostora Muzeju Domovinskog rata za budući stalni muzejski postav u tvrđavi Imperijal na Srđu (311m²) – simbolu stradanja i herojske obrane Dubrovnika 1991. Izgrađena od francuske okupacijske vojske (1806.–1812.), Fort Imperial ima status zaštićenog spomenika kulture. Budući da je tijekom Domovinskog rata tvrđava doživjela velika oštećenja, prije smještaja stalnog postava Muzeja planirana je njezina potpuna građevinska obnova i sanacija, koja će uskoro početi, u skladu s izrađenim smjernicama nadležnoga Konzervatorskog odjela.

Radi realizacije tog projekta, stručni djelatnici Muzeja suvremene povijesti izradili su idejno rješenje koncepcije koju je Gradsko poglavarstvo Dubrovnika usvojilo 2007. U sklopu pripremnih poslova njezine razrade Muzej je

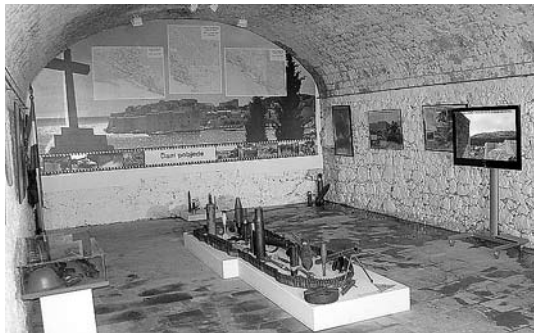

prezentirao studijske izložbe: *Utvrda slobode* (2006.), *Dani pobjede, oslobađanje hrvatskog juga 1992.* (2007.), *163. brigada Hrvatske vojske, dubrovačka brigada* (2008.), a za 6. prosinca 2009. priprema izložbu *Stradanje stanovništva, civilnih objekata i spomenika kulture na dubrovačkom području*. Ministarstvo kulture RH sudjelovalo je u financiranju svih navedenih izložbi, prepoznajući njihovu vrijednost za stručnu obradu tematskih cjelina budućega stalnog postava te za izučavanje Domovinskog rata na dubrovačkom području. Uz potporu Grada Dubrovnika, na Dan domovinske zahvalnosti (5. kolovoza) 2008. otvorenjem izložbe *Dubrovnik u Domovinskom ratu 1991.–1995.* u tvrđavi Imperijal na Srđu dovršena je prva faza projekta budućeg stalnog muzejskog postava istog naziva. Autorica stručne koncepcije i likovnog postava je Varina Jurica Turk, kojoj je za ovu izložbu dodijeljeno Posebno priznanje Hrvatskog muzejskog društva za 2008. godinu.

Sva dosad prikupljena, obrađena i prezentirana građa čuva se u Muzeju suvremene povijesti u registriranim zbirkama: Zbirci memoarske građe, Zbirci dokumenata, Zbirci fotografija i Zbirci trodimenzionalnih predmeta, uz zakonom propisanu muzejsku dokumentaciju o muzejskoj građi.

Samo u protekloj godini prikupljen je i napravljen odabir za izlaganje više od 1 500 ratnih fotografija iz privatnih albuma branitelja i građana, oko 120 sati video materijala te deseci značajnih izvornih dokumenata koji svjedoče o iznimnom mjestu i ulozi Dubrovnika u Domovinskom ratu.

Opisani su rezultati postignuti zahvaljujući ponajprije razumijevanju i pomoći dubrovačkih branitelja i svih udruga proisteklih iz Domovinskog rata koje su podržale osnivanje Javne ustanove u kulturi grada Dubrovnika – Muzeja Domovinskog rata. Time su se, nakon što su vjerom, hrabrošću i oružjem stvorili povijest, uključili u njezino pisanje i svojim svjedočenjima i građom dali puni doprinos u traganju za istinom o Domovinskom ratu. S obzirom na njihovu pomoć u skupljanju građe, u zbirkama Muzeja suvremene povijesti počinje prevladavati građa iz Domovinskog rata. Veliko zanimanje stručne, znanstvene i šire javnosti za ta događanja čini potpuno opravdanom i utemeljenom ideju o osnivanju novog Muzeja. Stoga je Gradsko poglavarstvo 25. ožujka 2009. donijelo Odluku o pokretanju postupka osnivanja Muzeja Domovinskog rata, za čije je

provođenje zadužena Voditeljica projekta Varina Jurica Turk.

Osnivanje Muzeja značajno će pridonijeti stvaranju uvjeta za unapređenje muzejske djelatnosti i omogućiti sustavan i sveobuhvatan rad na utvrđivanju povijesne istine o veličini doprinosa dubrovačkih branitelja i stanovništva Grada u stvaranju samostalne i suverene Republike Hrvatske.

3. Izložba *Dubrovnik u Domovinskom ratu 1991.–1995. u tvrđavi Fort Imperial na Srđu* kao prva faza projekta budućeg stalnog postava Muzeja Domovinskog rata

Glavna tema izložbe je Dubrovnik u Domovinskom ratu 1991.–1995. i povijest objekta Fort Imperial, a Domovinski je rat na dubrovačkom području obrađen unutar tri tematske cjeline: *Srpsko-crnogorska agresija 1991.*, *Dani pobjede – oslobodilačke akcije Hrvatske vojske i Stradanje stanovništva, civilnih objekata i spomenika kulture.*

Sve su cjeline posebno, i u širem kontekstu kroz višegodišnji stručni rad, bile obrađene kao samostalne izložbe te su na taj način obuhvaćene gotovo sve teme koje čine temelj za budući stalni postav Muzeja Domovinskog rata – Dubrovnik.

Izloženi su dokumenti, umjetničke i dokumentarne fotografije, tiskana građa, naoružanje, minsko-eksplozivna sredstva, originalni zemljovid i zapovijedi, vojna oprema, predmeti iz svakodnevnog života Dubrovčana i branitelja u agresorskom okruženju, autentične snimke i video materijal, memorabilije sudionika, ratne zastave postrojbi, planovi minskih polja, dnevници brigada i dr. Izložba je otvorena u tvrđavi Fort Imperial na Srđu 5. kolovoza 2008. na Dan domovinske zahvalnosti te ju je do 5. svibnja 2009. posjetilo 20 500 osoba.

Brojnost posjetitelja (uz održana stručna vodstva i satove povijesti za učenike osnovnih i srednjih škola) svjedoči o iznimnom zanimanju šire javnosti za teme Domovinskog rata te potvrđuju opravdanost realizacije stalnoga muzejskog postava i osnivanje Muzeja, koji već sada ima bogat fondus iz vremena hrvatske i dubrovačke najnovije povijesti.

Posebnu vrijednost izložbe predstavlja opsežno terensko istraživanje i sakupljanje građe u koje su uključeni živi sudionici, branitelji i građani, te njihova sjećanja prikupljena u suradnji sa svim Udrugama proi-

steklim iz Domovinskog rata.

Slojevitost izložbe i veliki emocionalni naboj što ga u sebi nose obrađene teme omogućuje i redovito održavanje raznovrsnih predavanja, stručnih vodstava i pedagoških radionica ne samo za djecu Grada nego i za širu publiku.

Pristup izložbi, oblikovanje postava i otvorenje izložbe Dubrovnik u Domovinskom ratu 1991.–1995. dali su očekivane rezultate koje potvrđuje velika brojnost posjetitelja i ponovljeni posjeti izložbi, posebno lokalnog stanovništva i školske djece, usprkos prometnoj izoliranosti. Izložba će ostati otvorena do početka radova na obnovi objekta Fort Imperial.

4. Muzej Domovinskog rata – Dubrovnik, u osnutku

U skladu s Pravilnikom o stručnim i tehničkim standardima za određivanje vrste muzeja, za njihov rad, te za smještaj muzejske građe i muzejske dokumentacije Muzej Domovinskog rata specijalizirani je povijesni lokalni muzej čiji će stalni postav biti realiziran u tvrđavi Imperijal na Srđu.

Muzej će se baviti stručnim i znanstvenim proučavanjem Domovinskog rata na dubrovačkom području te proučavanjem doprinosa i uloge branitelja i Dubrovnika u procesu stvaranja samostalne i suverene Republike Hrvatske.

Muzej Domovinskog rata sustavno će prikupljati građu prema stručnim, objektivnim i znanstvenim kriterijima te služiti sadašnjemu i budućem interesu istraživanja, zaštite i prezentiranja građe. Obavljat će navedene temeljne zadaće svog poslanja te publicirati i prezentirati muzejsku građu i teme iz povijesti dubrovačkog područja u Domovinskom ratu, uz održavanje stalnih i pripremu povremenih i pokretnih izložbi.

Muzej će stručno vrednovati događaje iz Domovinskog rata i znanstveno ih izučavati, promicati istinu o Domovinskom ratu u zemlji i svijetu, čime će odati priznanje svima koji su sudjelovali u obrani dubrovačkog područja i Hrvatske od srpsko-crnogorske agresije, te pridonijeli njezinoj slobodi i samostalnosti.

Muzej će imati posebnu ulogu u daljnjem poticanju izdavačke djelatnosti i objavljivanju znanstvenih i stručnih radova s tematikom vezanom za Domovinski rat. Tako je, osim muzejskih publikacija, uz potporu Grada Dubrovnika i Ministarstva kulture RH, u tijeku realizacija izdanja dviju monografija stručnih djelatnika Muzeja: *Odred naoružanih brodova 1991. Dubrovnik i Spomen – knjiga poginulih dubrovačkih branitelja*, nastalih u suradnji s Udrugom udovica hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata RH – Dubrovnik i Udrugom roditelja poginulih dubrovačkih branitelja kao suizdavačima. Javna ustanova Muzej Domovinskog rata – Dubrovnik promicat će muzejsku struku suradnjom sa srodnim ustanovama u zemlji i inozemstvu Hrvatskim institutom za povijest – projektom *Republika Hrvatska i Domovinski rat 1991.–1995.–2000.*, Hrvatskim memorijalno-dokumentacijskim centrom Domovinskog rata,

sl. 2.-4. Izložba "Dubrovnik u Domovinskom ratu 1991.-1995." kao prva faza projekta budućeg stalnog postava Muzeja Domovinskog rata

Koncepcija izložbe: Varina Jurica Turk

Autori stručnih tekstova i izložbenih cjelina:

Varina Jurica Turk, Mišo Đuraš
Prostorna koncepcija i likovno oblikovanje izložbe:

Varina Jurica Turk, Mišo Đuraš

Video prezentacija i multimedijaska prezentacija:
Mladen Jurković

Dizajn i izrada izložbenih panoa:
Srđan Brkić, Dragan Pantović i Speculum, d.o.o.

Opseg izložbe: 470 ekspanata, 311 m² izložbenog prostora

Broj posjetitelja od 5. kolovoza 2008. do 5. svibnja 2009.: 20 500

Vojnim muzejom MORH-a i Središnjim vojnim arhivom, Muzejom policije, te sa školskim, visokoškolskim, znanstvenim i drugim ustanovama, pravnim osobama i zainteresiranim pojedincima.

Muzej će znatno obogatiti cjelokupni kulturni život Grada realizacijom i predstavljanjem svih oblika umjetničkog stvaralaštva inspiriranoga Domovinskim ratom. Tako će tradicionalnom postati skupna izložba radova branitelja – likovnih umjetnika, organizirana posljednje dvije godine u suradnji s Udrugom ZNG 1991.– Dubrovnik u sklopu programa obilježavanja Dana dubrovačkih branitelja, kao i planirane izložbe učeničkih radova u suradnji s osnovnim školama s dubrovačkog područja.

Nastojanja Grada Dubrovnika na osnivanju nove javne ustanove u potpunosti su sukladna odluci Vlade Republike Hrvatske iz 2005. godine te mišljenju Ministarstva kulture RH o potrebi osnivanja središnjeg Muzeja Domovinskog rata u Zagrebu.

Potpora Hrvatskoga muzejskog vijeća osnivanju muzeja s tom tematikom potvrđuje važnost osnivanja Javne ustanove u kulturi Muzeja Domovinskog rata – Dubrovnik za budući razvoj muzejske djelatnosti.

Grad Dubrovnik se za obavljanje muzejske djelatnosti, uz izložbene, obvezao osigurati potrebne radne i spremišne prostore u skladu s vrstom i opsegom muzejske građe te brojem zaposlenih djelatnika. Stručne poslove u muzeju, osim tri već zaposlena kustosa – voditelja zbirki, obavljat će i jedan muzejski tehničar, uz ravnatelja ustanove/kustosa. S obzirom na očekivano veliko obogaćivanje muzejskih zbirki, poboljšanje prostornih uvjeta i unapređenje stručnog rada, planirano je i buduće zapošljavanje većeg broja stručnih i pomoćnih muzejskih djelatnika.

Tako koncipiranim i ostvarenim Muzejom Domovinskog rata, uz nastavak stručnog rada kustosa i već iskazano razumijevanje i potporu svih branitelja, ratnih zapovjednika i udruga proisteklih iz Domovinskog rata, bio bi ostvaren krajnji i zajednički cilj Grada Dubrovnika – sačuvati za budućnost povijesno pamćenje na Domovinski rat.

Primljeno: 27. travnja 2009.

IZVORI PODATKA I LITERATURA

1. Zakon o muzejima (NN 142/98)
2. Zakon o ustanovama (NN 76/93)
3. Pravilnik o načinu i mjerilima za povezivanje u sustav muzeja Republike Hrvatske (NN 120/02)
4. Pravilnik o očevidniku muzeja, te muzeja, galerija i zbirki unutar ustanova i drugih pravnih osoba (NN 96/99)
5. Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja muzejske dokumentacije o muzejskoj građi (NN 108/02)
6. Pravilnik o stručnim i tehničkim standardima za određivanje vrste muzeja, za njihov rad, te za smještaj muzejske građe i muzejske dokumentacije (NN 30/06)
7. Programi rada i izvješća o radu Muzeja suvremene povijesti za grad Dubrovnik i Muzejskoga dokumentacijskog centra od 1995. do 2008.

8. Ministarstvo kulture RH - Kulturne djelatnosti - Muzejsko-galerijska djelatnost - Hrvatsko muzejsko vijeće - bilješke i sažeci sjednica
9. Ugovori o sufinanciranju projekta, izložbi i izdanja Muzeja suvremene povijesti sklopljeni s Ministarstvom kulture Republike Hrvatske
10. Deplijan izložbe *Utvrdna slobode*, Dubrovački muzeji - Muzej suvremene povijesti, Dubrovnik, 2006.
11. *Sjećanja dubrovačkih logoraša I*, Dubrovački muzeji - Muzej suvremene povijesti i HDLSKL, Dubrovnik, 2003., ISBN 953-98342-4-4
12. *Sjećanja dubrovačkih logoraša II*, Dubrovački muzeji - Muzej suvremene povijesti, Dubrovnik, 2007., ISBN 978-953-7037-02-4
13. Deplijan izložbe *Dani pobjede*, Dubrovački muzeji - Muzej suvremene povijesti, Dubrovnik, 2007.
14. Stručni tekstovi i cjeline izložbe *Dubrovnik u Domovinskom ratu 1991.-1995.*, Dubrovački muzeji - Muzej suvremene povijesti, Dubrovnik, 2008.
15. *163. brigada Hrvatske vojske*, Katalog izložbe *163. brigada Hrvatske vojske*, Dubrovački muzeji - Muzej suvremene povijesti, Dubrovnik, 2008.

THE MUSEUM OF CONTEMPORARY HISTORY OF THE DUBROVNIK MUSEUMS THE EXHIBITION *DUBROVNIK IN THE HOMELAND WAR 1991-1995* AS FIRST PHASE OF THE PROJECT OF THE FUTURE PERMANENT DISPLAY OF THE MUSEUM OF THE HOMELAND WAR IN DUBROVNIK IN FORT IMPERIAL ON SRD

The city of Dubrovnik while the Homeland War was still on endeavoured, by prompting expert work, the financing of projects and the provision of working conditions for the Museum of Contemporary History of the Dubrovnik Museums, principal of the whole project for concern with the Homeland War in the Dubrovnik area, to provide a statement of the unbreakable links and unity with and a special relationship with its defenders. With the heroic defence of the city in 1991 and its contribution to the creation of a victorious Croatian Army, liberating the temporarily occupied area of the Croatian southern areas, the defenders and citizens of Dubrovnik gave an immense contribution to the creation of an independent and sovereign Republic of Croatia. The losses and sacrifices of the civilian population, the destruction of the cultural heritage, and the many war crimes that the enemy committed in the area enabled the world's public opinion to find out about the character of the aggression against the Republic of Croatia and the just struggle of the people of Croatia for their independence. Endeavouring to preserve from oblivion the historical memory of those days, the city of Dubrovnik, in association with the civil societies that stemmed out of the war, has produced a number of projects of a memorial character. At the time when the Museum of Contemporary History became an indispensable source of data for all researchers into the Homeland War, the city of Dubrovnik clearly showed its will ultimately and totally over a longer period of time to settle its problems with respect to premises. After in 2007 the project for the permanent display "Dubrovnik in the Homeland War, 1991-1995" had been agreed upon, the city gave the Museum of the Homeland War an exhibition venue in Fort Imperial, symbol of the heroic defence of the city in 1991, where, in summer 2008, an exhibition of the same name was opened, the first step in the effectuation of the new museum.